

چرا آدم‌های باهوش حماقت می‌کنند
و چگونه تصمیم‌های عاقلانه بگیریم؟

داده‌های

دیوید رابسن
ترجمه مرتضی امیرعباسی

www.ketab.ir

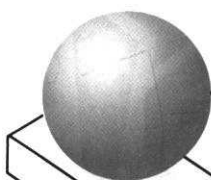

دام نبوغ

چرا آدم‌های باهوش حماقت می‌کنند و چگونه تصمیم‌های عاقلانه بگیریم؟

The Intelligence Trap

Why Smart People Make Stupid Mistakes and How to Make Wiser Decisions

سرشناسه: رابسن، دیوید

Robson, David (Science journalist)

عنوان و نام پدیدآور: دام نبوغ؛ چرا آدم‌های باهوش

حماقت می‌کنند و چگونه تصمیم‌های عاقلانه

بگیریم؟/ دیوید رابسن؛ ترجمه مرتضی امیرعباسی؛

ویراستار علیرضا شفیعی نسب.

مشخصات نشر: تهران: ترجمان علوم انسانی، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: [۳۲۰] ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۹۱-۸۸۳-۳

رده بندی کنگره: BF۴۳۱

رده بندی دیویی: ۱۵۴/۹

شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۶۸۹۱

نویسنده: دیوید رابسن

مترجم: مرتضی امیرعباسی

ناشر: ترجمان علوم انسانی

ویراستار: علیرضا شفیعی نسب

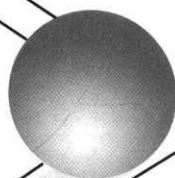
طراح جلد: محمدرضا عبدالعلی

صفحه آرا: معصومه کریمی

چاپ: زیتون

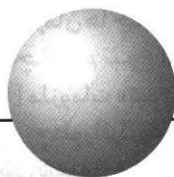
نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

پست الکترونیکی:
tarjoman.nashr@gmail.com
فروشگاه اینترنتی:
www.tarjomaan.shop

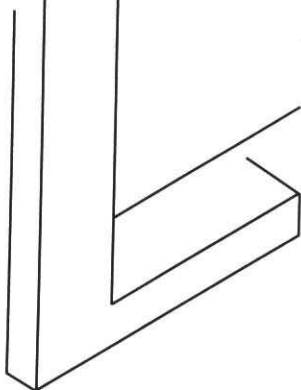
حقوق چاپ و نشر در تمام قالب‌ها، اعم از کاغذی،
الکترونیکی و صوتی انحصاراً برای انتشارات
ترجمان علوم انسانی محفوظ است.
این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

۹	تقدیر و تشکر
۱۱	سرآغاز
۲۱	[بخش اول]
	روی بد سکه نبوغ: بهره هوشی بالا، تحصیلات عالی و تخصص چطور در آتش حماقت می دمنند؟
۲۳	[۱] فراز و فرود ترمیمت ها: هوش چه هست و چه نیست؟
۵۳	[۲] استدلال های آشفته: خطرات 'اختلال منطق'
۸۵	[۳] بلای سابی: رشت و زیبای ذهن متخصص
۱۰۹	[بخش دوم]
	رهایی از دام نبوغ: ابزاری برای استدلال و تصمیم گیری
۱۱۱	[۴] جبر اخلاقی: پیش به سوی خرد بر پایه شواهد
۱۴۱	[۵] قطب نمای عاطفی شما: قدرت خوداندیشی
	[۶] ابزار مهمل یابی:
۱۶۹	دروغ ها و اطلاعات نادرست را چطور تشخیص دهیم؟
۱۹۹	[بخش سوم]
	هنر یادگیری موفق: چگونه خرد بر پایه شواهد می تواند حافظه شما را بهبود بخشد؟
	[۷] لاکپشت ها و خرگوش ها:
۲۰۱	چرا افراد باهوش از یادگیری بازمی مانند؟
	[۸] اندر مزایای دوی تلخ:
۲۲۷	نظام آموزش آسیای شرقی و سه اصل یادگیری ژرف

- ۲۵۳ [بخش چهارم]
حماقت و خرد جمعی: تیم‌ها و سازمان‌ها چه کنند که
دچار دام نبوغ نشوند؟
[۹] ملزومات «تیم رؤیایی»:
۲۵۵ چطور ابرگروه بسازیم؟
[۱۰] حماقت مثل آتشی شعله‌ور زبانه می‌کشد:
۲۸۱ فاجعه‌ها چرا رخ می‌دهند و چگونه متوقفشان کنیم؟
۳۰۷ سخن آخر
۳۱۱ ضمیمه: طبقه‌بندی حماقت و خرد
۳۱۷ پی‌نوشت‌ها

www.ketab.ir

سرآغاز

در گشت و گذارتان در میان صفحه‌های اینترنتی، شاید چشمتان به دیدگاه‌های مردی به نام کری خورده باشد. از نظر آدم‌های خوش خیال، او دیدگاه‌های منحصر به فردی دارد که می‌تواند نظم جهانی را تغییر دهد.

مثلاً خیال می‌کند که، پس از مواجهه با یک موجود عجیب و غریب به شکل راکونی پرجنب و جوش با «چشمانی سیاه و فریبنده»، موجودی فضایی او را در نزدیکی رودخانه ناواری کالیفرنیا ربوده است. او البته به یاد نمی‌آورد پس از مواجهه با «آن جانور کوچک لعنتی» چه بر سرش آمده و قصه از اینجا به بعد ناتمام می‌ماند. با وجود این، کری به نقش موجودات فرازمینی در این قضیه کاملاً باور دارد. او با قلمی رمزآلود می‌نویسد «رموزهای زیادی در آن دره وجود دارد».

کری همچنین از طرفداران پروپاقرص طالع‌بینی با ستارگان است. او با لحنی طعنه‌آمیز می‌نویسد «بیشتر این‌ها [دانشمندان] به اشتباه خیال می‌کنند که این مسائل غیر علمی‌اند و موضوع درخوری برای مطالعات جدی نیستند». اما به گمان کری، این دانشمندان پاک اشتباه می‌کنند. به اعتقاد او، این قبیل مباحث کلید درمان بیماری‌های روانی است و هر کس نظری غیر از این داشته باشد «مثل کبک سرش را در برف فرو کرده».

کری، در کنار باور به فرازمینی‌ها و طالع‌بینی با صور فلکی، گمان می‌کند که می‌توان در قلمرو اثری در کیهان گشت‌وگذار کرد.

اوضاع وقتی وخیم‌تر می‌شود که کری دربارهٔ سیاست شروع به نظریه‌پردازی می‌کند. او مدعی است که برخی از موضوعاتی که اهل سیاست به‌عنوان حقایق بزرگ به خورد رأی‌دهندگان داده‌اند پایه و اساس علمی چندانی ندارند، حقایقی مثل اینکه بیماری ایدز در اثر ویروس اچ‌آی‌وی ایجاد می‌شود و انتشار گازهای سی‌اف‌سی در جو باعث سوراخ شدن لایهٔ اوزون شده است.

هرچند این باورها تقریباً مورد قبول دانشمندان در سراسر دنیاست، اما به گفتهٔ کری تنها چیزی که باعث شده آن‌ها این باورها را بپذیرند پول بوده است. او به مخاطبانش می‌گوید «تلویزیونتان را خاموش کنید و دوباره کتاب‌های علوم دوران ابتدایی‌تان را بخوانید. شما باید بدانید که چه چیزی در سر این دانشمندان می‌گذرد».

امیدوارم لازم نباشد گویند که کری اشتباه می‌کند. البته دنیای اینترنت پر از آدم‌هایی با دیدگاه‌های بی‌پایه و اساس است، اما ما انتظار نداریم طالع‌بین‌ها و منکران ایدز نمایندهٔ اوج دستاوردهای فکری باشند. نام کامل کری کری مولیس است. او نه یک نظریه‌پرداز کم‌اطلاع توطئه، بلکه دانشمندی است که برندهٔ جایزهٔ نوبل است و از این لحاظ هم‌ردیف افرادی چون ماری کوری، آلبرت اینشتین و فرانسیس کریک است.

مولیس به دلیل ابداع واکنش زنجیره‌ای پلیمرز - ابزاری که به دانشمندان اجازه می‌دهد دی‌ان‌ای را در مقیاس وسیع شبیه‌سازی کنند - جایزهٔ نوبل دریافت کرد. گویا این ایده در مسیر حرکت او در منطقهٔ مندوسینوی کالیفرنیا به ذهنش خطور کرده و بسیاری از دستاوردهای بزرگ دهه‌های اخیر از جمله پروژهٔ ژنوم انسانی مرهون همین لحظه از شکوفایی نبوغ محض بوده‌اند. این کشف به قدری مهم بود که برخی دانشمندان پژوهش‌های زیست‌شناختی را به دو دورهٔ قبل و بعد از مولیس تقسیم کردند.

در نبوغ خارق‌العادهٔ مولیس که مدرک دکتری از دانشگاه کالیفرنیا برکلی دارد تردیدی نیست. کشف او حاصل یک عمر جان‌فشانی و تلاش در راه شناخت فرایندهای فوق‌العاده پیچیدهٔ درون سلول‌های ماست.